

Joanna Nawacka, Maciej Nawacki

Założenia jednoznaczeniowego kontekstowego słownika translacyjnego rosyjskiego języka prawnego

---

Acta Polono-Ruthenica 14, 443-452

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Joanna Nawacka
Maciej Nawacki
Olsztyn

Założenia jednoznaczeniowego kontekstowego słownika translacyjnego rosyjskiego języka prawnego

Polisemia to zjawisko językowe stale występujące w języku polskim i rosyjskim, a także w ich odmianach – subjęzykach, w tym w języku aktów normatywnych (języku prawnym). Język prawny niesie te same nieścisłości, co język powszechny, nieścisłości określane w literaturze prawniczej mianem niedookreśloności znaczeniowej czy też oznaczane terminem „cień semantyczny”¹. W języku prawnym używane są terminy funkcjonujące w języku powszechnym w różnych znaczeniach, terminy ze swojej istoty nieostre. Odczytanie treści normy prawnej, tj. zakazu, nakazu, okoliczności i adresata normatywnego², częstokroć nie jest możliwe przy zastosowaniu zwykłych reguł języka powszechnego. Konieczność odwołania się do reguł wykładni systemowej, funkcjonalnej, do reguł walidacyjnych i rozumowań prawniczych nie oznacza jednakże, iż nie jest możliwe odczytanie znaczenia językowego używanych w aktach normatywnych terminów, a co za tym idzie – nie jest możliwe dokonanie ich przekładu. Odczytanie znaczenia terminów języka prawnego przez tłumacza następuje bowiem w warstwie deskryptywnej³, z założenia ma zatem charakter przybliżony. Znaczenie terminu może być tożsame z wynikiem wykładni językowej i sytuacja taka będzie w szczególności zachodziła wobec leksemów jednoznacznych, o pojęciach identycznych w języku powszechnym i w języku prawnym. Tłumacz jednakże odczytuje znaczenie terminu w języku prawnym, nie zaś znaczenie, w którym termin został użyty w danym przepisie prawnym, a które to znaczenie może odbiegać od znaczenia językowego.

---

¹ Por. L. Morawski, *Wykładnia w orzecznictwie sądów. Komentarz*, Toruń 2002, s. 117–118; J. Wróblewski, *Sądowe stosowanie prawa*, Warszawa 1988, s. 130; M. Zieliński, *Wykładnia prawa. Zasady reguły, wskazówki*, Warszawa 2002, s. 136.

² Bliżej o budowie normy prawnej M. Zieliński, op. cit., s. 104 i nast.

³ Szerzej o poziomach rozumienia tekstu prawnego w translacji: M. Nawacki, J. Nawacka, *Z obserwacji nad kontekstowym rozumieniem tekstu prawnego jako podstawą translacji*, „Acta Polono-Ruthenica” 2007, nr XII, s. 149–150.

Dwu- lub wieloznaczność w przypadku języka prawnego jest zjawiskiem niepożądanym. Racjonalny prawodawca⁴ dla uzyskania klarowności przekazu dokonuje zatem wyboru jednego znaczenia dla danego terminu, jak również dąży do zapewnienia ostrości terminu. Świadoma rezygnacja z ostrości i jednoznaczności na rzecz pojemności terminów, ich otwartości, ma miejsce jedynie w przypadku tzw. klauzul generalnych, stanowiących w większości zwroty ocenne⁵. Znaczenie klauzul generalnych odczytuje się przy zastosowaniu reguł języka prawniczego. Nieostrość słownictwa prawnego wynika również ze zmienności, płynności terminów w ewoluującym, żywym systemie prawa.

Użytecznym narzędziem tłumacza, który musi zmierzyć się z przekładem tekstu pisanego w języku specjalistycznym, do których to zalicza się język prawny, jest słownik, w tym także słownik dwujęzyczny. Przy układaniu słownika języka prawnego, w przeciwieństwie do innych słowników specjalistycznych, dla zachowanie jednoznaczności i ostrości terminów konieczne jest przyjęcie zasady zamieszczania każdego z rozróżnianych pojęć oznaczanych jedną wspólną nazwą w odrębnych jednostkach leksykograficznych⁶. Słownik języka prawnego, w tym nade wszystko słownik translacyjny powinien być słownikiem jednoznaczeniowym. Przedmiotowa praca przybliży założenia, na których powinna się opierać konstrukcja tego słownika.

Prawodawca jednoznaczność i ostrość terminów uzyskuje, posługując się definicjami legalnymi, kontekstem językowym⁷, a w przypadku aktów prawa międzynarodowego – słownikami normatywnymi, zapewniającymi równoważność konwencjonalną terminów⁸. Prawodawca posługuje się definicjami legalnymi z powodu niewystarczalności samej wypowiedzi normatywnej⁹, w celu umożliwienia odczytania znaczenia definiowanych terminów. Zastosowanie definicji ma charakter ograniczony z reguły do nazw, których denotację prawodawca ogranicza bądź zmienia w stosunku do zbioru desygnatów przyporządkowanych tożsamym nazwom w języku powszechnym. Wskazuje to na rolę definicji legalnych

---

⁴ Założenie to nie jest jednakże równoznaczne z przyjęciem konstruktu tzw. prawodawcy idealnego bądź doskonałego, przypisuje prawodawcy wyłącznie kompetencję socjolingwistyczną, wyrażającą się w racjonalności zachowań językowych i w posiadaniu wiedzy językowej. Patrz A. Malinowski, *Polski język prawny. Wybrane zagadnienia*, Warszawa 2006, s. 31; por. M. Zieliński, op. cit., s. 85.

⁵ Por. J. Pieńkos, *Podstawy juryslingwistyki. Język w prawie – prawo w języku*, Warszawa 1999, s. 107.

⁶ Tak też w ibidem, s. 84.

⁷ Patrz A. Malinowski, op. cit., s. 143; J. Pieńkos, op. cit., s. 87.

⁸ Por. J. Pieńkos, op. cit., s. 73.

⁹ Por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego – Izba Karna z dnia 26 października 2006 r., sygn akt I KZP 18/2006, OSNKW 2006/11/97.

w zakreślaniu granic znaczeń terminów. Prawidłowa konstrukcja słownika języka prawnego uwzględnia znaczenia terminów zapisane w definicjach legalnych, nie może jednakże poprzestawać na przytoczeniu samych definicji legalnych.

Podstawowym narzędziem służącym odczytaniu znaczeń terminów prawnych jest kontekst językowy¹⁰. Możliwy jest podział kontekstu na:

– wewnątrzdzaniowy, obejmujący wyraz dopełniający do zwrotu, zdanie, w którym znajduje się termin¹¹;

– okółdzaniowy, obejmujący najbliższe sąsiadujące zdania, w szczególności stanowiące jedną jednostkę redakcyjną aktu normatywnego;

– kontekst tekstowy, ujmujący wyrazy w ramach szerszych jednostek redakcyjnych aktu prawnego, a nawet w ramach całego aktu normatywnego czy też aktów składających się na daną gałąź, dziedzinę prawa¹².

W hasle winien być ukazany kontekst wewnątrzdzaniowy przez przytoczenie wyrazu dopełniającego do zwrotu bądź całego zdania wraz z jego tłumaczeniem.

Przykład 1.

признак – znamię; *признак преступления* [znamię przestępstwa]

признак – przesłanka; *признак банкротства* [przesłanka upadłości]

Przykład 2.

профессиональный – zawodowy; *Федеральный закон о высшем и послевузовском профессиональном образовании* [Prawo federalne o wykształceniu wyższym i podyplomowym zawodowym]

Przymiotnik *профессиональный* posiada trzy polskie ekwiwalenty: zawodowy, profesjonalny, fachowy. Przyjęcie właściwego znaczenia możliwe jest tylko w odniesieniu do kontekstu całego zdania, tj. informacji o systemie kształcenia wyższego. Kontekst wewnątrzdzaniowy pozwala na rozumienie zwrotu *послевузовском профессиональном образовании* jako określającego odmienny typ wykształcenia niż wykształcenie wyższe, o którym mówi drugi zwrot zawarty w przytoczonym zdaniu – *высшем образовании*. Jako dopełnienie do zwrotu

¹⁰ Niektórzy autorzy nie czynią ścisłego rozróżnienia między definicją legalną a kontekstem, przyjmując, iż definicja legalna jest wyraźna, jeżeli w przepisie prawnym określony jest wprost definiens i definiendum, bądź definicja jest kontekstowa, jeżeli znaczenie terminu wynika ze sposobu jego użycia w kilku różnych przepisach. Tak L. Morawski, *Zasady wykładni prawa*, Toruń 2006, s. 94.

¹¹ Kontekstową analizę zdania przybliży Ju.D. Apresjan, por. idem, *Semantyka leksykalna. Synonimiczne środki języka*, Wrocław – Warszawa – Kraków 1995, s. 29–31.

¹² Blżej o rozróżnieniu kontekstów M. Nawacki, J. Nawacka, op. cit., s. 149–150.

kwalifikuje się jedynie leksem „zawodowy”, pozostałe bowiem wyrazy stanowią określenie stopnia doskonałości danej działalności.

Możliwe jest również ukazanie kontekstu okołozdaniowego przez zamieszczenie zdań składających się na jednostkę redakcyjną.

Przykład 3.

содержание – utrzymanie; *Родители обязаны содержать своих несовершеннолетних детей. Порядок и форма предоставления содержания несовершеннолетним детям определяются родителями самостоятельно.* [Rodzice są zobowiązani utrzymywać niepełnoletnie dzieci. Porządek i forma udzielania (środków) utrzymania niepełnoletnim dzieciom jest określana samodzielnie przez rodziców.]

W języku rosyjskim *содержание* to: 1. utrzymywanie, trzymanie, 2. utrzymanie, 3. pensja, pobory, 4. zawartość, 5. treść, 6. spis treści¹³. Wybór znaczenia nr 2 motywuje dopełnienie zwrotu *содержание несовершеннолетних детей* „utrzymanie niepełnoletnich dzieci”, a także kontekst pierwszego cytowanego zdania, wskazującego na obowiązek rodziców utrzymywania niepełnoletnich dzieci. Także dodanie leksemu „środków” wynika z zastosowania kontekstu okołozdaniowego. W dalszej części artykułu występuje bowiem zwrot *средства на содержание* – środki utrzymania¹⁴.

Brak jest natomiast możliwości bezpośredniego ukazania kontekstu tekstowego w hasle, jako wymagającego przytoczenia szerszych jednostek redakcyjnych czy też nawet całych aktów prawnych. Konteksty wewnątrzzdaniowe i okołozdaniowe mają pierwszeństwo w pracy tłumacza przed kontekstem tekstowym. Prawdawca w danym akcie prawnym może bowiem używać innego z wielu znaczeń terminu niż znaczenie dominujące w systemie prawa czy nawet tylko w danej gałęzi prawa. Zastosowanie kontekstu wewnątrzzdaniowego czy też okołozdaniowego przy konstrukcji hasła leksykograficznego nie wyklucza równoczesnego posłużenia się kontekstem tekstowym. Jednocześnie posłużenia się kontekstami wynika także z zasady, iż przy braku możliwości ustalenia odrębnego znaczenia terminu w danym akcie prawnym prawidłowe ustalenie zakresu znaczeniowego terminu musi nastąpić na podstawie najbliższego systemowo aktu

¹³ A. Mirowicz, I. Dulewiczowa, I. Grek-Pabisowa, I. Maryniakowa, *Wielki słownik rosyjsko-polski*, Moskwa – Warszawa 1986, t. 2, s. 491.

¹⁴ Więcej przykładów użycia kontekstu wewnątrzzdaniowego i okołozdaniowego w: M. Nawacki, J. Nawacka, op. cit., s. 149-150.

prawnego¹⁵. Konstrukcja hasła w odniesieniu do terminu, którego znaczenie ustala się w oparciu o wskazaną zasadę, musi zatem wskazywać kontekst tekstowy dla danej grupy aktów prawnych oraz przytaczać kontekst wewnątrzdzaniowy bądź okołodzaniowy najbliższego systemowo tej grupie aktu prawnego. Nakaz jednoczesnego posługiwania się kontekstami można określić jako regułę harmonizacji kontekstów na poziomie językowym.

Przedstawienie kontekstu tekstowego możliwe jest przez zastosowanie zróżnicowanych kwalifikatorów odnoszących się do poszczególnych gałęzi prawa. Z uwagi na odmienną metodę regulacji stosunków administracyjnoprawnych, kar-noprawnych i cywilnoprawnych możliwy jest podział polskiego systemu prawa odpowiednio na prawo administracyjne, karne i cywilne¹⁶. Odmienna metoda regulacji tych stosunków pociąga za sobą odmienności w zakresie syntaktyki i leksyki. Poprzestanie na wskazanym trójpodziale stanowiłoby jednakże zbyt uproszczenie, kwalifikatory odpowiadające tej klasyfikacji ulegałyby powtórzeniu przy odmiennych znaczeniach tożsamyh nazw w obrębie gałęzi prawa, pogłębiając tym samym konfuzję pojęć.

Konstrukcja słownika wymaga kompromisu między ogólnym podziałem prawa, opierającym się na odmienności metody regulacji prawnej, a podziałem szczegółowym na dziedziny prawa. Przykładowo możliwy jest do przeprowadzenia podział polskiego prawa karnego *sensu largo* na: prawo karne materialne, prawo karne procesowe, prawo wykroczeń, postępowanie w sprawach o wykroczenia, prawo karne skarbowe, prawo karne wykonawcze, a prawa finansowego na: podatkowe, celne, dewizowe, gier i zakładów wzajemnych, prywatyzacji¹⁷. Podziały w różnych systemach prawa, wykraczające poza wyróżnienie podstawowych gałęzi, nie odpowiadają sobie wzajemnie. Podziały systemu prawa nie są wyczerpujące, nie stanowią też podziałów logicznych. Można je mnożyć, zwiększając liczbę koniecznych do użycia kwalifikatorów w jednostkach leksykograficznych. Przemawia za tą tezą liczba haseł używanych obecnie w systemach informacji prawniczej. Podział systemu prawa, a co za tym idzie podział języka prawnego i przyjęcie określonych kwalifikatorów w słowniku będą miały zatem charakter konwencjonalny. Kryterium podziału, poza podstawowym ogólnym podziałem wynikającym z odmiennych metod regulacji, będzie jego użyteczność i rozpowszechnienie wśród nosicieli języka, a szczególnie wśród prawników.

¹⁵ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 2002 r., sygn. akt V KKN 281/00, OSNKW 2002/7–8/56, Biul. SN 2002/6/25, Prok.i Pr. - wkł. 2002/11/3, OSP 2002/12/165.

¹⁶ Por. Z. Banaszczyk, [w:] *System prawa cywilnego. Prawo cywilne – część ogólna*, pod red. Z. Radwańskiego, M. Safjana, t. 1, s. 54.

¹⁷ Por. S. Baniak, *Prawo karne skarbowe*, Kraków 2005, s. 28.

Badanie znaczenia danego terminu w celu przyporządkowania mu określonego kwalifikatora wskazującego na kontekst tekstowy wymaga znajomości nie tylko języka prawnego, ale i systemu prawa z funkcjonującymi w nim podziałami. Rozważanie kontekstu tekstowego wymaga zatem analizy na poziomie supozycji, założeń leżących u podstaw języka prawnego, jak również dotyczących cech prawodawcy, jako nadawcy komunikatu wyrażonego w akcie normatywnym.

Oporając się na systemie informacji prawnej Консультант Плюс¹⁸, można dokonać podziału rosyjskiego systemu prawa na następujące działy:

- конституционный строй,
- основы государственного управления
- гражданское право,
- семья,
- жилище,
- труд и занятость населения,
- социальное обеспечение и социальное страхование,
- финансы,
- хозяйственная деятельность,
- внешнеэкономическая деятельность,
- окружающая природная среда и природные ресурсы,
- информация и информатизация,
- образование, наука, культура,
- здравоохранение, физическая культура и спорт, туризм,
- оборона,
- безопасность и охрана правопорядка,
- уголовное право, исполнение наказаний,
- правосудие,
- прокуратура, органы юстиции, адвокатура, нотариат,
- международные отношения, международное право.

Podziałowi temu będą odpowiadać kwalifikatory:

- кон./kon. – konstytucyjne,
- сем./rodz. – rodzinne,
- гражд. мат./cyw. mat. – cywilne materialne,
- жил. /mieszk. – mieszkaniowe,
- труд./pr. – pracy,
- соц. страх./ub. społ. – ubezpieczeń społecznych,

---

¹⁸ Patrz [online] <<http://base.consultant.ru>>.

- фин./fin. – finansowe,
- хоз./gosp. – działalności gospodarczej,
- нал./pod. – podatkowe,
- охр. прир./ochr. przyr. – ochrony przyrody,
- инф./inf. – informacji,
- шк./szk. – szkolnictwa, nauki i kultury,
- здор./zdr. – ochrony zdrowia, sportu i turystyki,
- обор./obr. – obrony narodowej,
- безоп./bezp. – bezpieczeństwa i ochrony porządku prawnego,
- уг. мат./kr. mat. – karne materialne,
- суд./sąd. – sądownictwo,
- гражд. проц./cyw. proc. – cywilne procesowe,
- арб./arb. – arbitrażowe,
- уг. проц./kr. proc – karne procesowe,
- межд./międz. – międzynarodowe.

Jednoczesne zastosowanie kwalifikatorów w języku rosyjskim i polskim pozwoliłoby tłumaczowi na uchwycenie różnic w podziale systemów prawa polskiego i rosyjskiego i idących za nimi odmienności w zakresach stosowania przez prawodawcę leksemów w znaczeniach charakterystycznych dla danej gałęzi, dziedziny prawa. W hasłach użytych w przykładach 1–3 będą miały zastosowanie kwalifikatory: уг. мат./kr. mat., уг. проц./kr. proc., хоз./gosp., гражд. проц./cyw. proc., шк./szk., сем./rodz.

Przykład 4.

Признак – *kr. mat, kr. proc.* znamię; *признак преступления* [znamię przestępstwa]
Признак – *gosp., cyw. proc.* przesłanka; *признак банкротства* [przesłanka upadłości]

Kwalifikatory są skrótami, stanowią cząstki wyrazów lub wyrażeń. Opis kwalifikatorów zastosowanych w słowniku jednoznaczeniowym nie powinien jednakże ograniczać się do rozwinięcia skrótów. Kwalifikatory nazywają dziedziny i gałęzie prawa, objaśnienie wymaga zatem przytoczenia ich denotacji. Z tych samych przyczyn, dla których nie jest możliwe zawarcie w słowniku kontekstu tekstowego terminów w poszczególnych hasłach, nie jest również możliwe zamieszczanie całych aktów normatywnych składających się na dziedzinę, gałąź prawa. Problem rozwiązuje przytoczenie tytułów kluczowych aktów prawnych wchodzących do zbiorów desygnatów zastosowanych kwalifikatorów. Zbiór tych aktów, z uwagi na ich wagę i powszechność stosowania, winien być tożsamy z korpusem systemu

prawnego, powinien opierać się m.in. na kodeksach. Wskazanie zbiorów desygnatów stanowi pełniejsze przybliżenie kontekstu tekstowego.

Przykład 5.

ug. mat./kr. mat. – karne materialne: „Уголовный кодекс Российской Федерации” от 13.06.1996 N 63-ФЗ, „Уголовно-исполнительный кодекс Российской Федерации” от 08.01.1997 N 1-ФЗ, Федеральный закон от 17.01.1992 N 2202-1 „О прокуратуре Российской Федерации”;

sem./rodz. – rodzinne: „Семейный кодекс Российской Федерации” от 29.12.1995 N 223-ФЗ, Федеральный закон от 18.10.1997 N 132-ФЗ „О признании утратившими силу некоторых законодательных актов Российской Федерации в связи с принятием Семейного кодекса Российской Федерации”;

труд./pr. – prasy: „Трудовой кодекс Российской Федерации” от 30.12.2001 N 197-ФЗ; Закон РФ от 19.04.1991 N 1032-1 „О занятости населения в российской федерации”, Федеральный закон от 19.06.2000 N 82-ФЗ „О минимальном размере оплаты труда”;

шк./szk. – szkolnictwa, nauki i kultury: Федеральный закон от 22.08.1996 N 125-ФЗ „О высшем и послевузовском профессиональном образовании”, Указ Президента РФ от 06.04.2006 N 325 „О мерах государственной поддержки талантливой молодежи”;

обор./obr. – obrony narodowej: Федеральный конституционный закон от 30.01.2002 N 1-ФКЗ „О военном положении”, Федеральный закон от 12.02.1998 N 28-ФЗ „О гражданской обороне”, Указ Президента РФ от 27.07.1998 N 900 „О военно-административном делении Российской Федерации”.

Alfabetyczna kolejność leksemów może posłużyć porządkowaniu haseł odnoszących się do takich samych nazw.

Istotną cechą języka prawnego, wyróżniającą go jako subjęzyk, jest jego nasycenie terminami. Słownik języka prawnego jako słownik terminologiczny nie może jednakże pomijać haseł odnoszących się do słownictwa wspierającego, w tym spójników międzyzdaniowych stanowiących funktory koniunkcji, alternatywy rozłącznej, nierozłącznej. Spójniki te używane są bowiem w odmiennych znaczeniach niż w językach potocznych.

Analiza językowa stanowi jedną z metod prawniczych, nie oznacza to jednak, iż słownik przytaczający znaczenia terminów zawiera tym samym wyniki wykładni językowej. Słownikowe znaczenie terminu zwykle będzie stanowiło punkt wyjścia wykładni. Różnice między analizą językową znaczeń terminów służącą prze-

kładowi a wykładnią zawiera się również w odejściu od zasad rozumienia tekstu prawnego w ramach wykładni. Zasada *lege non distinguente nec nostrum distinguere* (tam gdzie sam prawodawca nie wprowadza rozróżnień, tam nie wolno ich wprowadzać), zakaz *per non est* (zakaz wykładni prowadzącej do zbędności części tekstu prawnego)¹⁹ znajdują zastosowanie w procesie wykładni przepisów konkretnych aktów prawnych. Przekład stanowi opis języka prawnego w obcym kodzie językowym. Tłumacz tym samym dokonuje przekładu na język prawniczy, który jest metajęzykiem języka prawnego, nie zaś na język prawny, przy czym czerpie z semantyki rodzimego języka prawnego. Konsekwencją są odstępstwa od wskazanych wyżej zasad przestrzeganych w procesie wykładni. Słownik jednoznaczeniowy może zatem w hasłach przyporządkowywać leksemom różne znaczenia, używając nomenklatury rodzimego języka prawnego, a nawet prawniczego. Reguła ta nie znajduje ograniczenia nawet w stosunku do nazwy, którą posługuje się ustawodawca w jednym akcie prawnym w różnych znaczeniach. Tłumaczenie leksemów może wymagać również posłużenia się wyrażeniami, sekwencjami ukutymi.

Ograniczenia związane z przekładem terminów na obcy kod językowy wyklucza normatywność słownika. Za normatywne można uważać jedynie słowniki tworzone w drodze umów międzynarodowych bądź przez instytucje międzynarodowe. Słowniki tego rodzaju stanowią jednakże w rozumieniu prawa zbiory definicji legalnych, nie opierają się na kontekście. Słownik kontekstowy nie może być zatem słownikiem normatywnym.

Wnioski:

1. Terminologiczny translacyjny słownik języka prawnego powinien być jednoznaczeniowy i kontekstowy, tj. oparty na kontekście wewnątrzdzaniowym, okołozdaniowym i tekstowym.

2. Przy budowie haseł konieczne jest stosowanie kwalifikatorów odnoszących się do kontekstu tekstowego, przytaczanie kontekstu wewnątrzdzaniowego i okołozdaniowego. Kontekst tekstowy powinien być ukazany przez przytoczenie tytułów kluczowych aktów prawnych stanowiących denotację zastosowanych kwalifikatorów.

3. Słownik translacyjny, opierający się na kontekście, nie może uzurpować sobie cechy normatywności – jest słownikiem opisowym, objaśniającym.

¹⁹ Patrz L. Morawski, *Zasady...*, s. 106–107.

Резюме*Принципы организации русско-польского юридического словаря
моносемантических контекстов*

В статье представляется авторский подход к описанию терминологической (юридической) лексики в русско-польском переводном словаре. Авторы описывают принципы организации словарной статьи, построенной на базе контекстного анализа однозначного слова.

Summary*Assumptions for a single meaning contextul dictionary of Russian legal language*

The article presents the assumptions for the single meaning dictionary as resulting from the features of the legal language. It also presents the causes of including each of the terms denoted by one common heading in separate entries. It also presents the structure of an entry as based on the contextual analysis.